

ŞİİR • SANAT • EDEBİYAT

Kıvıncı

BU SAYININ İSİMLERİ

Yaşar Elmas

Mustafa Pınarbaşı

Adem Turan

Adem Özbay

Cengiz Coşkun

Ruhi Konak

Mustafa Uçurum

Müştehir Karakaya

Celal Ceren

Şahin Taş

Tayyib Atmaca

31

1 Mart-15 Nisan 1999

Kırağın

kırkbeş günde bir çıkar

sahibi ve yazı işleri müdürü

Cengiz Coşkun

yayın yönetmeni

Taqqib Almaca

yayın danışmanı

Mehmet Durmaz

dizgi- tashih

Mehmet Hoquocu

Murat Selamet

kapak tasarımı

Sabahattin Haqqı

okuyucusuna gönderilir

yıllık abone bedeli

2.500.000 TL

fiyatı

300.000 TL

posta çeki

Taqqib Almaca

507532

yazışma adresi

PN 50

80100 Osmaniye

telefon: 0 328 814 91 46

baskı

Marmara

0 212 501 31 72

Siz nice markalar tükettirdiniz

Hangi hipermarkette kurt öldü buralara geldiniz

Vitrinimiz yok bayım nerden bildiniz

Boş bulunduk birden böyle törensiz

Üstelik eskortsuz nasıl geldiniz

Modernizm, yapay dünyanın kullanım sınırına dayandı. Cicili bicili ambalajlara sarılan suni ürünler artık eskisi kadar cazbetmiyor modern dünyanın insanlarını. Şimdi gözler sosyal, kültürel, sanatsal, ekonomik her türlü doğallığın üzerine çevrildi. "Urgan satılan çarşılar" yeniden "kenevir kokmaya" başladı adeta. Doğal olan her şey ambalajlanıp vitrinleniyor ve kıyasıya yağmalanıyor. Doğal yiyecekler, bitki çayları, katkısız yağlar ve tecime elverişli her türlü "natüral life". Hareketsizlik ve dengesiz beslenmeden şişen bedenler "beygir yemi" katkılı olduğu iddia edilen "Diet Life"larla başlıyorlar güne. Artık pazarlarda hormonla şişirilmiş sebzelerin üzerine üzerine abanmıyor kadınlar. Tıknaç ve sıkı meyveler revaçta. Ama ticaret edenin ticaret ettikleriyle, tüketenin tükettikleriyle, kullananın kullandıklarıyla hiç bir ünsiyet paydası yok.

Ağım ağım arabeskten, vıcık vıcık poptan, aranjmandan artık yeterince kazanç sağamayanlar türkölere yöneldiler birden. Ve önlerinde yağmaya hazır, sahipsiz, uçsuz bucaksız, hesapsız bir hazine buldular. Han-ı yağma başladı ve uzun süreceğe benziyor şölen. Ağızlarına acı, gözlerine yaş, kalplerine hüznün yakışmayanlar anlamını, tarihi ve kültürel arkaplanını bilmedikleri kelimeleri, kavramları, dizeleri olur olmaz mekanlarda, olur olmaz zamanlarda geveleyip duruyorlar. Rakı ve şaraba katarak yoğuruyorlar Yemen çöllerinde oğullarını kaybetmiş bir ananın çılgınlığını. Yok ve çok satıyor türkü kasetleri.

Edebiyatçılarımız, şairlerimiz, şiir okuyanlarımız da yağma telaşında. Eserlerine boca ettikleri değerlerle hiç bir hısmımlıkları yok. Acıyı yaşamadan acının şiirini, aşkı tatmadan ölümüne sevdaların öyküsünü yazmaya soyunuyorlar. Modernizmin kimyasına bulanmış kalemlerden dökülen mısralardaki imgeler, singeler bir aşuftenin derin dekoltesine sıkışmış "cevşen" gibi parlayıp duruyor. Ya da en hafif tabirle; saten boyalı duvarlara iştirilmiş şiir battaniyeleri. Dünya durdukça rantı yenebilecek en son şey olan şiir, iğdiş edilmiş sesiyle Top On'ların en üst sıralarında. Hayatlarında şiire bir mısralık dahi yer ayırmayanların walkmanlarında, müzik setlerinde bangır bangır şiir kasetleri.

Ve kitapların, dergilerin, kasetlerin hafızası yok bütün bunlar yüzünden. Açılan dergi, okunan kitap, dinlenen kaset hafızamızın çalılarına tek tel yün dahi bırakmadan sürtünüp geçiyor. Yüzlerce yıllık birikim iki kapak, iki dudak arasında fast foodçu mantıkla tüketilip duruyor.

Yağma sürüyor.

Yağmanın bitmesini ve aç kurtların kasabamızı terketmesini bekliyoruz bir duldada. Biliyoruz çünkü, elle dokunulabilenden ötesini yağmalayamaz kurtlar.

Ne sesimizi, ne rengimizi, ne de tarih ve tabiatla süregelen hısmılığımızı.

NEY - MEY - ZEN

Ney

Serin göllerde kâmiş olsan ne ki mirim
ney şol kâmişin intiharıdır hüzünden

beni ben bilirim bir de yedi boğumlu ney
boşuna mı şekvası çavlan gibi nefesimden

intiharla ölüm arasında durmadan kan kımlıdar
öğrensem ahh niye döne döne ölmez bir semazen

Mey

antik acılarım var meyler merhem olmaz
baldıran içiyorum onların yerine her gün

acı-acısı- melâl/burağımın mazotudur
yıldızlara gider gelirim yıldızlarda toy düğün

bak hureyre'nin ruhuyla rakediyor leyli kedi
çokvida- çoktekerlek/ip inceliyor insanlar gün be gün

MEY BAŞI DÖNDÜRÜR MİRİM NEY RUHU
YA BU VİDA - TEKERLEKLER...

Zen

velüd tazemsen seçilmiş ebedî zenim
gayrısına gözüm değmesin gayrı gözüm yok

bölüşe bölüşe ekmek de biter şiir de
al ruhumdan çal neyzenim sese aç kulağım söze tok

an olur yıl geçer ay geçer gün geçer de an geçmez
şeb-i arus'tur hasretin/vuslatın ha öyle var ha böyle yok

sen alın yazı süsü gece büyüü
sen varsın bendesin hep senden bile çok

ÖRSELENMİŞ TELAŞ FOTOĞRAFLARI

yüreğim değdi
ipine de misinamın ipine
akıyordu gözüme deniz
tıp

tıp
tıp
bu, işte
balıkların iç çekişidir

vurur sandalları birazdan/bir ay baskını
misinam kanlar içinde
yetiş neredeyse ey deniz kızı
hiçbir yerdeysen ölme kıyılarımda
bu huysuz sıcaklığı
sokakları sobeleyen bu illüzyon oyununu
istemiyorum artık

herkesin bildiği bir türküyüm ben
karanlıkta batıp çıkan bir yitik kuş
denizin gizli geçitlerinde vücut bulmuş

yok benim
dalgakıran
eşkiya savuran bakışım
ki, nam bıraksın deli rüzgar
ummanlar ağlamayı bana
sönsün yalnızlığım

annem, annem!

ama

önce örselenmiş telaş fotoğraflarını göster bana

çocukluğumun

karga-tulumba oyunlarımın

mızıkçılığımın

mızıkacığımın

kuruluşumun-kupkuru sevdalarımın

bir sevdaya idamlığımın

adamlığımın

insanlığımın

ölümü bir daha anlat annem

çün, insan bu şehirde öldürmeyi de öğrenmelidir

gam gider yüksekten

her yangının dehşetinden de biraz

ayrılık böyle değildi annem

gemilerin türküsü böyle kısacık

bir kez beklemeyedursun şafakta güller

yağardım her dem

şöyle kuşcacık

ülkemin üşüyen lambalarına

annem, annem!

bir deniz tut benim için

içinde balıklar olsun bir başka güzel

tıp

tıp

tıp

iç çekmesinler

hiç çekmesinler felekten

içimi çektim de

annem,

delirdim ben

YALNIZLIK OYUNU

-Derya, Şule ve Hatice için...

Herkes gibi bir ölümlüyüm işte
Ayağımın altındaki bu ateşle
Yapayalnız böyle odalarda.

Biliyorum aslında, benim
Geride kalmaya hakkım yok!
Hiçbirşey gelmeyecek olsa da benden sonra
Penceremden süzülen ışık
Toprağın ayartan kokusu
Mevsimler ve şiirin gümleyen sesi
Kırışmasa da içimin karanlık sularına
Ben yine de yerimi
Almalıyım bu oyunda;
(herkes gibi bir ölümlüyüm işte!)
Sözgelimi, camları açıp
Bütün odaları havalandırmalıyım
Çiçeklere su vermeliyim ikidebir
Birikmiş çöp varsa (ki, var) çıkıp atmalıyım
Çocuklara katılmalıyım hazır çıkmışken
Bağırıp çağırmalıyım, takla atmalıyım
Taksi tutmalıyım okula geç kalmamak için
Ve daha başka ne varsa yapmam gereken
Herşeyi herşeyi herşeyi
Yapmalıyım yapmalıyım yapmalıyım
Hayal denilen bu oyunda
Biliyorum çünkü benim
Geride kalmaya hakkım yok...

Öyleyse, açık bir yol, mavi bir sabah için
Odalardan çıkıp masallara giriyorum.

GÜL VURGUNU

Ali ile Hatice'ye-

-Beni gülle uğurla, dedi, genç kız.

-Sen bir gülsün, dedi genç adam.

-Yüzümüz gülmedi hiç, deyip boynunu büktü genç kız.

Genç adamın yüreğinden apansız bir şeyler döküldü. Uzaklara baktı.

-Gülün ömrü kısa olurmuş, dedi arkasından.

-Ağlayanı da az..., dedi genç kız.

-Bülbülün de öyle, deyip ayağa kalktı genç adam.

Bakıştılar. Mutluydular.

....

Bir çift silah sesi duyuldu köyün yakınlarından.

Kuşlar havalandı.

Dağın bağı kanadı.

Ayın gölgesi kızıl bir ırmağa dönüşüp, gençlerin kanyla birleşti.

Çocuk sese uyandı.

Pencereye koştu. Kiraz ağacından gece yükseliyordu.

...

Çocuk yaralı bir gül endamıyla günlerce ağladı iki mezarın başında.

...

Kırk gün geçti aradan. (Mezarın toprağı hala ıslaktı.)

Çocuk heyacanla fırladı yatağından.

(Ablası ipekten kanatlarıyla gül topluyordu kendisine.)

Pencereyi açtı.

Kiraz ağacından gül kokusu geliyordu.

ZEMHERİ

Gök dünyanın bütün ölülerinin ardından Bozburun'a ağıyor. Bir batıp bir çıkıyor suya toprak, boğulmak üzere. Telaşla ve son bir gayretle ellerini uzatıyor göğe, yakarır gibi. Yitiyor.

- Hürü, kız Hürüü! ahırın kapsalığını aç.

- Geldim baba.

- Gir oğlum içeri, bir de senle uğraşmayayım şimdi. Anan nerede?

- Anam kardeşimi uyutuyor, şimdi gelir; ben yardım edeyim baba.

- La havle vela kuvvete... Çocuk uyutmanın sırası mı? Hürü. Hürüü! bırak çocuk uyutmayı şimdi. Aç şu kapsalığı, zaptedemiyorum inekleri.

Oğlan ahırın kapsalığına hamle ediyor. Ana huğun kapısında görünüyor bu sıra.

- Tam da uyuyacaktı sabi. Açamadın mı tek başına şu kapsalığı?

- Açtırma şimdi bayramlık ağzımı be kadın. Görmüyor musun? sanki gök delinmiş.

Öyle yağıyor mübarek. İnekler yetmiyormuş gibi bir de şu sıpan tebelleş oldu başıma. Yardım edecekmiş, sen önce donunu topla gebeş.

Çocuk kapsalığı açıyor, önce kör edici bir ışık, ardından bir cayırtı. İçeriye girmek üzere olan inekler ürküyor, çocuk bir tarafa, kapsalık bir tarafa.

- Bismillah, bismillah. Çok yakına düştü herhal yıldırım. Neydi o öyle?

- Aman aman nedir bu? Bıraksana söylenmeyi adam, göğe bakacağına çocuğa bak. Görmüyor musun? inek süstü.

- Tövbe tövbe. Söz dinlemeyenin sonu bu işte. Ne oldu oğlum, bir şeyin yok ya?

Çocuk yerden kalkıyor. İneğin süsmesinden çok gök gürültüsünden ürkmüş gibi, göğe bakıyor.

- Yok baba, bir şeyim yok, meraklanma.

Ana, baba, çocuk birbirlerini kollayarak, hafif hafif itekleyerek içeriye giriyorlar. Baba tam huğun kapısını kapatacakken son bir kez bakıyor göğe.

- Delindi mübarek, delindi.

Yarım saat sonra.

Ana ocaklığa attığı meşe odunlarını elindeki eskağı ile dürtüklüyor. Babanın dalgın gözleri dumanların arasından yol bulup oynayan alevlerde. Ocaklığın önüne serilmiş ıslak elbiselerden buğular yükseliyor.

- İnşallah çabuk kesilir yağmur. Yoksa huğ da dayanmaz, samanlıktaki yem de.

Otlağa çıkması lazım ineklerin.

- Ne?

- İnşallah yağmurun arkası yoktur diyorum.

- İnşallah, inşallah.

Ana odunları dürtüklemeye devam ediyor, oğlan yatağında dönüyor, sayıklıyor bir ara.

- Yıldırımdan korktu herhal yavrucak. Daha eti ne budu ne? Yedi onca yağmuru, yardım edecekmiş akli sıra.

- Ne?

- Bir şey yok. Senin uykun geldi anlaşılan. Yatağı ser de yatalım artık.

Oğlan sabaha kadar aralıklarla sayıklıyor. Yağmurun ardı arkası kesilmiyor, soğuk ve kasvetli başlıyor gün.

- Çorba hazır mı? Acıktım. Kalkmadı mı daha bu oğlan? Sabaha kadar da sayıkladı. Çok mu korktu acaba?

- Korkmuştur ya, ben bile korktum. Neydi o öyle? Uyandırmayalım şimdi, uyanınca içer çorbasını.

Çorba faslı çabuk bitiyor. Hürü Hatun inekleri yemlemeye, sağmaya çıkıyor. Oğlan yatağında dönüyor, öksürüyor. Üstünü açıyor, baba örtüyor.

- Haydaa, şimdi de öksürüyor bu oğlan. Hasta olmasa bari. Yedi o kadar yağmur, hava da az buz soğuk değil hani.

Oğlan tekrar üstünü açıyor, baba örtüyor.

- İlh! terledim baba.

- İyi ya ört üstünü. Bir de hasta olma başıma.

- Yaa! ama terledim ya.

- Patlatırım şimdi bir tane. Terlemişmiş, ben de görüyorum terlediğini. Çıkarma kafanı dışarıya.

- Ooof bunaldım yaa!

Ana elinde süt dolu helkeyle giriyor içeriye. Sütü kaplıktan indirdiği tencereye boşaltıyor. Süte bakıyor bir süre.

- Yağmur hala yağıyor. Ne oldu buna, bir şey mi var?

- Terlemiş sipa, bunalmış. Hem öksürüyor hem de üstünü açıyor.

- Eyvah! hasta olmaz inşallah. Oğlum, neyin var Halil'im?

Kafa yorgandan dışarı çıkıyor. Çatık kaşların altındaki çakır gözler babayı süzüyor, baş anneye dönüyor, kaşlar çözülüyor.

- Terledim ana, bunaldım. Babam yine de yorganın altına sokuyor beni.

- Baban haklı oğlum. Dur üstünü değiştiririm hemen. Eyvah ki eyvah, sucuk gibi terlemiş bu. Hemen bir nane kaynatmalı. Ama önce üstünü değiştiririm.

Üstü değiştirilir, vücut kurulanırken bir öksürük krizi yakalıyor çocuğu. Ana aceleyle tekrar örtüyor yorganı, el yordamıyla giydiriyor elbiselerini. Dışarda yağmur devam ediyor, rüzgar da yavaş yavaş eslik etmeye başlıyor ona.

- Bu gün inekler meraya götürülmez artık. Samanlığa bir bakayım.

- Samanlığa bakacağına suna göz kulak olsan. Bak öbürü de ağlamaya başladı.

- Tamam tamam. Şimdi uyur o. Ortalığı velveleye verme. Ben ineklere biraz yem hazırlayacağım.

- İnekler de beklesin biraz. Baksan ne olur suna?

- İnekler de beklemesin. Nesi varmış çocuğun, bak uyudu bile.

- İyi iyi, git, yalnız bırakma ineklerini.

Baba çıkıyor. Yağmur devam ediyor, ana küçük kızı emziriyor, bir yaba samanlara dalıp çıkıyor. Bir yanda leğene ıslanmış küspeler.

- Yağmur durmayacağı benzer, yemi biraz fazla hazırlamalı. Oğlana da bir şey olmasa bari. Söz dinlemiyor ki hergele, anasına çekmiş besbelli. İneklere kapsalık açmak senin neyine. Hem de göğün dibinin delindiği bir günde. İnşallah bir şey olmaz, bu havada bir yere de çıkılmazki.

Oğlan öksürüyor. süt ocaklıkta kaynıyor, bebekten ses soluk yok.

Yağmur mu? O hala yağıyor.

- Kapatsana adam kapıyı. Donduracak mısın bizi?

Oğlan terliyor.

- Yanıyorum baba.

- Tövbe.

Ateşi var, yorgan açılıyor, üsttekiler çıkarılıyor. Vücut ıslak bir bezle siliniyor.

Koltuk altları ıslak bezlerle besleniyor.

- Üşüyorum şimdi de.

- Tövbe tövbe.

Ana telaşlanıyor.

- Bir koşu Cennet Ebe'ye gidersen. Kötüye gidiyor bu oğlanın durumu.

- Bu havada mı, gelir mi Cennet Ebe onca yolu bu kışta kıyamette?

- Gelir gelir. Hakiyetli kadındır o, yağmur çamur demez gelir.

- Tamam tamam gidiyorum. Şimdi nasılsın oğlum? Bak ben ebeyi getirmeye gidiyorum.

- Yanıyorum baba.

- La havle vela kuvvete...

Cızlavetli, yün çoraplı ayaklar su birikintilerine basmamak için kolluyor yolu. Bir iki derken vaz geçiyor. Çal çamur, su birikintisi demeden yürüyor.

- Cennet Ebe, Cennet Ebe bak hele!

- Kim o? Kimdir o beni çağıran bu kıyamet gününde. İsrail'in sûru kaçınıcı üfleyişi bu?

- İsrail değil Cennet Ebe, benim ben, Sadi.

- Sen misin Sadi oğlum, hayrola bu kışta kıyamette? Yaramaz bir durum yoktur inşallah evde.

- Var gibi bir şey Ebe. Bizim oğlan, Halil dün ıslandı biraz, yıldırımından da korktu. Öksürüp duruyor, bir yanıyorum diyor, bir donuyorum. Şaşırdık ne yapacağımızı.

- Vah zavallı yavrucağ, satılcı olmasa bari. Hemen geliyorum, bekle.

Cızlavetli, yün çoraplı ayaklar yemenili olanları da katıyor yanına. Bu sefer biraz daha dikkatli.

- Hürü, Hürüü! aç kapıyı. Cennet Ebe'yi bekletme.

- Açtım, açtım. Aman ebem hoş geldin. Öksürüp duruyor sabi. Ne varsa sende var, bir bakıver şuna.

- Tamam kızım, telaşa verme ortalığı. Her şey Allah'tan, bakacağız bir çaresine.

Cennet Ebe bademciklerinden başlayarak ince bir muayeneden geçiriyor Halil'i. Kuşağının arasından bir kutu çıkarıyor sonra, özenle açıyor. Tatlı bir okaliptüs kokusu yayılıyor huğun içine. Ebe kutunun içindeki hafif yeşile çalan krem rengi hamuleyi çocuğun göğsüne, sırtına, boğazına itina ile sürüyor, hafif hafif ovarak iyice yediriyor merhem. Doğruluyor.

- Kötü üşütmüş yavrucağ. Kötü ıslanmış olmalı. Çorbasını eksik etmeyin, bol nar ekşili. Sonra pekmez şerbeti. Kekik, nane kaynatıp içirin. Bol bol terlesin. Ben yine gelir bakarım.

- Sağol ebem sağol. Ellerin, dillerin dert görmesin. Akşama burada kal, dönme bu havada evine.

- Yok, sağol kızım. Ben gideyim, tekrar geleceğim nasıl olsa.

- Dur Ebem, ben bırakayım seni evine.

- Sağol oğlum, zahmet etme. İşine bak sen, çoktur işin şimdi.

- İşim olupta ne olacak, götürüveririm hemen.

- Yok oğlum yok, sağol. Giderim ben.

Ebe çıkıyor.

Adam oğluna bakıyor, içi acıyor.

- Nasıl oldun oğlum?

- İyiyim baba.

- Bir şey ister misin, canının istediği bir şey var mı?

Bomba patlıyor.

- Karpuz istiyorum baba.

- Ne, tövbe tövbe, zemheride mi, aşeren karılar gibi?

- Canım karpuz istiyor baba.

- Hah şimdi ortaya çıktı oğlanın kime çektiği. Hürü hatırlasana babanı. Ölüm döşeğindeyken yazın ortasında kar istemişti rahmetli. O mevsimde karı bir türlü bulamamıştı tabii ki?

- Ağzını hayra aç adam. Ne o ölüm döşeği, rahmetli mahmetli?

- Rahmetli mi? Aman! dilim tutulsun. Birden aklıma geliverdi işte. Yok, yok tamam hiç bir şey demedim ben.

- Ortılığı velveleye vermesene be adam. İçi yanıyor besbelli, ne dediğini bilmiyor çocuk.

- Tamam tamam büyütme sende. Yok bir şey. Birden aklıma geliverdi işte. Ben ineklere bakmaya gidiyorum.

Sessizlik, çocuk öksürmüyor bile.

-Ulaan! işe bak be. Ne oluyor böyle ölüm döşeğindeki hastanın son isteği gibi. Zemheride karpuz ha! Allah'ım yalvarırım bir şey olmasın yavruma. Zemheride karpuz ha! Bu, yazın kar bulmaktan da zor bir mesele. Hadi karı Gavur Dağları'ndan indirdin diyelim yazın, ya kışın gününde karpuzu...

Baba dönüyor, kapıyı açıyor.

- Baba karpuz istiyorum.

Anada telaş alametleri. Yazmasının ucunu alıyor ağzına. Bir korku karası gelip oturuyor gözbebeklerine, yerleşiyor. Baba samanlığa kaçıyor.

- Allah'ım Allah'ım. Artık gidici bu çocuk. Yok yok, bu öyle böyle değil. Nerden düşer zemheride karpuz istemek şuncacık çocuğun aklına. Allah söyletiyor onu.

İki damla yaş süzülüyor yanaklarından, yakıyor. Yaba amaçsız girip çıkıyor saman yığınının. Yer yer açık yeşile çalan sarı bir toparlak yuvarlanıyor samanların arasından babanın ayaklarının dibine.

- Hey o ne? Bir kabak. Ama kabağın ne işi var samanların içinde? Karpuz olsa neyse. Karpuz mu? Aman Allahım, yoksa Eylül'de samanlığa koyduğumuz karpuzlardan birisi... Yok yok olmaz... Çoktan bitirmiştik onları. Ama ama, bu bir bir !..

Baba elindeki hafif yeşile çalan sarı toparlağı odanın ortasına bırakıyor. Doğruluyor, dimdik duruyor.

Ana yazmasının ucunu eskitmeyi bırakıyor, yeniden çakıra dönüyor gözleri. Bambaşka bir gözle bakıyor şimdi kocasına. Ölümsüzlük iksirini bulmuş masal kahramanı gibi.

Oğlan yatağında doğruluyor.

KIYAFET

izledim.

alıştım.

direndim.

yaşlandım.

... ve söyleştin anlami

o sular bu ayı

ya tanrı

ya tanrı

...

resmin sulara leyla mı senin

adın garip yerlerde mi

suretin duraklarda gül belli

ah kan eken

ah dikenli

...

elbet sevmeli

ve sevmeliydi

elbet musa suları devirmeliydi

yolları geçmeliydi firavun

ve süleymanı yaşatmalıydı asa

...

ey tasa...

ah ben neyledim

ah ben neyler dim

resmin sulara olmasa.

/ay indi

ve yüzünün resmini çizdi sulara

...

silindi

...

gökyüzünde ayı arayan bir boşluk belirdi

herkes dedi

-ay delirdi ay...

ay delirdi

...

sonra o dilbaz/mecnun/belirdi

-leylada öyle-dedi-ya leylada

yüzüm sularında belirli;

...

kays yaman halimlikli ki itti

çizerek kaleminden irsi güzellikleri

/ki buna çadırlar dönüp dedi

-deyneklerimiz dökülecek ey kum

o buralardan gitmeli.../

...

ve kays indi bedeniyle

leyla görülen yerlere

ve anladı

bütün kıyametler elbisedir ilgimize

...

ve yazdı meczup bir defterdekileri üstüne

-ay indi

ve yüzümün resmini çizdi geceye.../

ŞEHRİN DÜŞÜŞÜ

Kara ve kirli bir hüzündü gözlerim
Göğsümde esen eski zamanların baharıydı
İçimde koşan düşlerimin harareti
Ve felaketi, açmamış çiçeklerin

Artık ne şehrin ölü kemiklerini duyarız
Ne de sürdürürüz sabah kuşlarının türküsünü
Morarmış dudaklarından fışkıran
Habersizce çekip giden kelimeler
Şehrin üzerine yığılır
Karanlık sokaklarda büyümeyen çocuklar
Her gece kanatır uykularımı

Hikayelerim küçülüyor okundukça
biraz ağlatmak için tablodaki gülüşleri
acı ekiyorum boyalara
siyah ve yapışkan asfaltlara serilmiş kedileri
başboş şehirlere bırakıyorum
kedisiz ve asfaltsız şehirlere gidiyorum
yitiyorum

kara ve isyanlı bir çılgınlıkken gözlerim
bir kuş sessizliğinde şehrin duvarları yıkılır
içimde dikenlerin açtığı gül yaraları
şehrin üstüne savrulur savrulur.

ÖLÜM BALADI

I.
asi bir hikaye ile başlar hayatım
kimliğim sonradan dolduruldu
aşık oldum, vuruldum
idam fermanım çıktı, boynuma asmadılar
sevildim ama bırakıp gittim
ben türkü bilirdim şarkılar söylediler
çengiler tambur çaldılar
dansa başladı rakkaseler.

II.
bilirim yaşamak usta işidir
ustam gelmedi ben kahrolunca
bir çift göz verdiler öyle hain
herdem yüzüme yapışık gözler
su içtikçe damağım kurudu
okudukça da dimağım
dışarımda nice orman serinliği
çöl sıcaklığı ise içerimde
tüfek omza! dedikçe komutanım
ezildim onca ağırlık altında
gözlerimi hapsettim duvarlar arkasında
bir dostun tuzağına bıraktım yüreğimi.

III.

vurulmak adam işidir be usta
 çöpleri karıştırdım ekmeğimi buldum
 ceplerimi karıştırmaktan yorulunca
 adam odur ki kapımda! dedi patronum
 namus için düelloya hazır olan
 çünkü her şair bir düello ustasıdır
 ki her şair düelloda vurulur
 ...puşkin gibi
 ölür savaş meydanlarında lorca
 şakağına dayamış bir namluyu keats
 ilan için korkak olmadığının.

IV.

gençliğin ihtişamı gönlümü köreltmeden
 daralttım çemberini göğsümün
 doldurdum kuytusuna yüzbinlerce
 boşluktan kopardığım yıldızları
 ay ve güneşi dışında tuttum
 gece ve gündüzü
 artık aptal olmadığımı bilene
 kötü olmadığımı da
 ki demesinler kendini vurdu bir peri için
 âdem babası da tatmıştı
 yasak bir meyveden.

V.

ayrılığın defterini tutarken nizar kabbanı
 şairlerin mezar taşları yoktu, ne diye
 ya da hangi şiirini okuyordu robson
 kara afrika'nın
 bir şiirleri daha vardı yarım kalan
 ben kardeşlerini seçtiler tamamlar diye
 halbuki ben unutulmuş bir anakaranın
 yetim bir şairiydim
 bilmediler.
 "gerçekten ölüm yakın mı, diye düşlerken, artık genç
 olmadığımı hatırladım."

-her 4 şubat' tan sonra bir yaş...

CAHİT ZARİFOĞLU İZERİNE -III-**C. Zarifoğlu'nun Şiirlerinde "Savaş" Teması**

Kendilerine işaret olunan bir takım özellikleriyle diğer insanlardan ayrılan işaret çocukları yüklendikleri misyonu büyüdükleri zaman yayma savaşı içine girerler. Savaşlar farklı ve anlamlıdır. Şiddetten arındırılmış, inceliğin, ahlakın ön planda tutulduğu savaşlar kelimeler ve estetik bir silah gibi kullanılır ve maddi değerleri insani olanların üstünde tüm güçler, bu sosyolojik dayatmalarla toplum hayatından kazınmak istenir.

Zarifoğlu'nun şiirlerinde insanlık kendi sonunu kendisi hazırlamaktadır. Batının emperyalist emellerine alet olan halkımız unuttuğu manevi güzellikleri sonucu kurtuluşu mümkün olmayan uçurumlara doğru sürüklenmektedir. Bu durum geleceğin insanları için oldukça ciddi tehlikeler oluşturmaktadır. Bu yüzden koskoca bir toplum Batılı inancın çarkları içinde eriyip gidebilir. Çareler aranmalıdır. Bulunan çareler de sosyal ve kültürel yapıya ters düşmemelidir. İnsanlarına huzuru ve mutluluğu müjdeleyen çocuklar savaşlarındaki stratejiyi dedeleri olan Osmanlıdan alırlar. Büyüklerini de yanlarına alan bu çocuklar, onlara unutulmuş güzellikleri yeniden yaratacaklarını vaadederler.

Osmanlı'yı hiçe sayan Cumhuriyet dönemi anlayışını bir çok şiirinde kıvrak bir dille eleştiren Zarifoğlu, mirası korumasını bilemedikleri iddiasıyla Cumhuriyet neslini şiddete kapılmadan, ellerinde karanfillerle ve güllerle güzel olduğuna inandığı değerlere çağırır.

Çocukları birer savaşçı olarak yetiştirmek ve onlara kelimelerin daha güzelini öğretmek, beton duvarlar arasına hapsolünmüş, ruhsuzlaştırılmış, içi insanlıktan boşaltılmış kentleri yeniden imar etmek için gereklidir. Şaire göre ekolojik dengenin bozulmasının sorumluları da maddeye ve pragmatizme yönelen insanlardır.

"Açık Açık Çağırır Aşkını" adlı şiirinde evrensel bir mücadelenin boyutlarını çizer:

"Çabuk akan tez giden
İlk geyik avında ölenler
Çarpındı başlarıdır insanlığın
... gök içimizde bir zenci çağırır (29)

Bir topluluğa yön veren, topluluğun liderliğini üstlenen kişilerin insanlık için önemli bir değer olduğuna işaretle bu kimselere atıfta bulunur.

Şiir üç bölüme ayrılmıştır: İlk bölümünde savaşa hazırlık, ikinci bölümünde savaşın niteliği, üçüncü ve son bölümünde savaşta ölenlerin ardından yapılan dualar ve Tanrı'ya sığınmanın gerekliliği anlatılır.

"Ağır başıyla nöbet alıp şehri deviren" bir adamın toplumsala kayan mücadelesini anlattığı "Aylak Göz" adlı şiirinde şehrin kalabalıklarından kaçışın sebepleri sorgulanır. Dağlara sığınan adam, orada kendini yeniden savaşa hazırlar ve şehre karşı savaşını başlatır. Şehirleşmenin Batılılaşmakla, Batılılaşmanın da emperyalist ve pragmatist duygularla kapılmakla örtüştüğü tezi üzerinde durulur. Bu sebepten şehrin sosyo-politik ve mimari yapısına karşı çıkmak aslında Batıyı toplum hayatından uzaklaştırmaktır. Zaten geçmişe ait tüm izleri de Batıya olan hayranlığımız silmemiş midir?

Geleceğin savaşçıları olan çocukların ardından çoğalma gelmelidir. Fikirde ve harekette birlik esası üzerine kurulu bir yapılanmaya çoğul olarak gidilmelidir. Bir lideri olmayan toplulukların çabuk dağılacığı tezinden hareketle şair, "Sen Kuş Olur Gidersin Bir Trenle" isimli şiirinde liderin önemine değinir. Şiirinde "varoluş" konusuna da değinen şair, çağdaş toplumsal yapılanmaları "maskeli balo"ya benzetir. Varoluşçu "üstün bir gecede saygıya durup keyifsiz bir detayın hükmüyle bir sır payı katmak" çabasının sonucunda elde edilebilir. "Gecenin üstünlüğü"yse mücadelenin boyutlarıyla değerlendirilmelidir.

Şair, savaşla ilgili stratejilerini belirlemeye çalışır:

Parka dolalım
Park bizi alır önce (30)

Yukarıda alıntılarladığımız dizelerde yalnızlığı deneyerek psikolojik donanımını sağlayan ve kendisini savaşa hazırlayan insan tipi bu kez parkları birer savaş meydanı olarak görmektedir. Parklar beton şehirlerin arasında yükselen bir yapma çiçek gibi ca zibesini yayar insanlara. Çoğu zaman kalabalık oluşları ve yıpranmamış tabiatı hatırlatmaları nedeniyle savaşın başlangıç noktası olarak belirlenir. Parkta günlük yaşamın gerilimlerinden uzaklaşmaya gelen insanlar vardır. İşte bunlar, içlerindeki öz insani değerleri henüz yitirmemiş olanlardır. Bu yönleriyle şairin inancına yakın kişilerdir. Mücadeleyi buradan başlatmak daha çok ve daha kolay insan kazanmayı sağlayabilir. İnsanın hata yapabileceğini hatta çokça yaptığını bilen Zarifoğlu yanlış az olan kim-

seleri lider olarak kabul etmenin gerektiğine işaretle toplumcu bir anlayış içindedir. Ancak bu şekildeki bir liderin öncülüğünde verilecek mücadelede "sayısız rampaya katlanılabilecektir."

Zarifoglu'nun şiirlerinde korunmasının gerektiğine işaret edilen yerlerden biri de üzerinde yaşadığımız "toprak"lardır. Vatan olmadan hiçbir tohum tam anlamıyla yeşeremez. Yalnız Zarifoglu bu mücadelenin içine bütün insanları dahil ettiğinden vatanın kavramının sınırlarını genişleterek evrensel bir tablo çizer.

Toprağı savunmak öyle herkesin yapabileceği basit bir iş değildir. Bunun için "topraktan gelen ağaçlara tutunmak ve içine geleceğinden emin anılar koymak, şiir sıcaklıklarını hissetmek" gerekmektedir.

Savaş denince evlerin rahatından uzak bir çok sıkıntının yaşandığı çetin bir mücadele akla gelir ama şair her zaman bu şekilde düşünmez:

Evlerle aramız açılıyor
çünkü savaşlardan biridir evlerinden kaçanlar

Ev insanın her şeyidir. İnsan kendisini en çok eviyle ifadelendirir. Tabii ev denince akla kadın ve çocuklar gelir. Umutların en güzelleri böyle bir atmosfer içinde yeşertilebilir. Kendini yönetemeyen başkalarını da yönetemez. Ev insanın sahip çıkma arzusunun en belirgin biçimde görülebileceği yerdir. Bu değerleri yadsıyarak "evinden kaçanlar" önce bu savaştan galip çıkmalıdır.

Toprak aynı zamanda mirastır, onu korumasını bilmek gerekir. Ne var ki baba/Cumhuriyet dönemi politikaları mirası yeterince koruyamamıştır:

Babam canımı çökertiyor
Hep aynı tarlanın önünde
Aynı topraktan kalkıp
Türbesini yontuyor içime (33)

Mirası bu şekilde dağıtmanın yanlışlığına değinir:

evlerde tartılmış ve ağır bulunmuş
fırlatılmış ve geceyle karşılaşmış toprak (34)

Savaşların zararlarının ötesinde toplumu aynı çizgide buluşturmak gibi bir becerisi de vardır. Bu açıdan bakıldığında savaş anlamlıdır da. Şair bu görüşten hareketle savaşı hatırlatan şeylere sempatiyle bakar:

Savaş anısı yani
en güzel kan hücresi (35)

Milli bir özellik olarak bilinen hatta "Türk Oturuşu" diye bilinen "bağdas"la nostaljik imajlar yaratmayı dener. Gelenekleri kaybetmeme savaşı içindedir. Ancak bu şekilde "şehirimize uzanan" yeniçağ heykellerini" yenmek mümkün olacaktır:

iki deniz arasının
ortasında kurulup denize
eksiksiz bağdas kuran
çömlek yapan adam
ağır bir taş açmış önüne (36)

Bir aile reisi olarak gösterilen babanın da görevleri vardır. İçerde ailesiyle güçlü bir bağ oluştururken dışarıda da ailesinden ve inançlarından aldığı güçle "savaşa girilir" Düşmana güllerin sunulduğu savaşın büyük silahları: sanat, edebiyat, ahlak ve estetik adına her şeydir:

Savaşa gerilen balam
elinde bir karanfille bekler
atılır kentlere (37)

Baba'yla "anne" fethedilen yerlere ve şehirleri asıl benliğine kavuşturanlara ellerindeki kitaba bakarak isim verirler.

Ölenlerin ereği barışı ve huzuru sağlamaktır. Şafakla birlikte zulmün kör edici karanlığı yok olacaktır.

Doğuluyla Batılıyı sürekli karşıt iki grup olarak gören Zarifoglu, Doğulu'nun ölümü sevdiğini, Batılı'nın ölümünden kaçtığını, bu farkın gruplar arasındaki uzaklığı büyük olduğunu göstermeye yettiğini savunur.

Ki onlar süslenme odalarında
aynalarından içinde kendi ölümlerine
makyaj (38)

Ölüm şairin inancında estetik bir yer tutar. Korkmaktan çok sevgiyle karşılar onu;

Ölümü süsleyen secdesine
durmuşsam kapıya çağrılan karaltının (39)

Şehri, anneliği haketmeyen bir kadına benzetir. İkisi de bir şeyleri doğurmaktadır. Şehrin yabancılaşması tıpkı anneliğini unutan kadının durumuna benzer:

Tastamam bir şehir geliyor, omuzlarını titretip
bir yanlış doğru olmayan anne gibi (40)

Bütün bu olumsuz koşullar içinde Zarıfoğlu Kimdir?

Peki
ben kimim (41)

Ve kendisini tanır:

Hem şarklıyım ben
Gövdem yara dolu (42)

Öteden beri şiir geleneğinde "karanlık" ve "şafak" imgeleri kullanılır, "karanlık" zulmü, haksızlığı, yazlaşmayı; "şafak"da barışı, huzuru ve mutluluğu anlatmıştır. Şair de bu imgelerin gücünden yararlanmış ve şafağı askere arkadaş yapmıştır:

Ey şafak bir askerle anlaş
Çünkü namluya sürüldün (43)

Gece olunca şair kendi arzularıyla savaşı. Kabuğundan çıkmayı nefsinin vücuduna ördüğü tel örgüleri kırmayı dener. Tek başına yapamayacağını anlar ve sevdiğinden yardım ister:

Sevdiğin
önce kemir bu / tel örgüleri gövdemden

....
Anlıyorum kaçmaya zaman yok
Şafak birden doğrulacak (44)

"Zamanın katranı olan gece"nin ömrü kısadır. Şafak çabuk yakalar daha kendini yenilemeden şairi.

İnsanın kendisiyle olan problemini giderebilmesi için ruhuyla barışık olması gerekmektedir. Şair, bu mutluluğu yakaladığını söyler:

Cantamda sevişme askerleri
Harbin bittiğini söyle

Kendini ve çocukları zulmün karanlığından uzak tutmaya çalışır. Çocuklar yapmacık sevgilerin, göstermelik ilgilerin ağından sakındırılmalı yaşamın insanı kendine çeken şatafatının sahte mutluluğuna aldanmamalıdır.

Karanlık basmadan ovama
Kainatın kuru iletisiz aydınlıkları
Katılaşıırken çocuk ruhlarında (45)

Şair sığınacak ve onanacak dal arar. Kim olduğu tam olarak anlaşılmayan birinin "yetişip dizüstü eteklerine" kapanarak "onun eliyle" yaralarını sarar ve kendine yeni bir şekil verir. Kazanılan bu yeni şekil dünyayı melal denizinde inleyen "karanlığı" ortadan kaldırmak için "kılınç"lanmayı gerekli kılacaktır. Çocukların "kubbeli evi" olan dünya değişir. İnsana yeniden şekil veren bu elin "kelimeler"i, "çoluk çocuğu unutturacak kadar bol ve bereketli"dir. "Binlerce yılçün kurulmuş"tur.

Kelimelerin kendisine inananı taşıdığı alan ilimdir. Bu, aynı zamanda karanlıktan kurtulmanın yoludur. "İlim Çin'de de olsa alınır" hadisini telmih olan "Japonya büyük büyür, bir gün/... Peygamber sözüne ordan hizmet olur." dizeleri, ilmin coğrafyasının olmadığını anlatmaya çalışır.

İlimle birlikte "azla doymak, yük olmamak" gibi tasavvufi öğelere de ayrı bir yer verilir. Zaten dünya ilimde ve inançta kimin yüreği daha yüce" yarışının alanı değil midir?

Sürealist bir sanat anlayışıyla şair, çağdaş bir Musa tipi çizer. Musa'yı "ağlayan, çok okuyan ve uyuyan" biri olarak tanıtırken yukarıda ortaya çıkan kimliği Musa'yla kendileştirir. Musa, "azla yetinip ...ekmeği/...mübarek (tutarak)/...Çin'in, Hindistan'ın, Amerika'nın" problemlerine çaredir. Bu milletler"su içinde/susuzluk hisseden ölen kim-seler" dir.

Musa'nın "hafifçe kıvrık omuzları, eğik başı, hayadan"dır. Öyle güçlü inançları vardır ki "en insansız çölde/tek başına kalsa bile/egilmez..."Savaş için önce bir savaşçı olmak gerekir. Savaşçı olmak içinse Musa'ya benzemelidir insan.

GEÇMİŞE ATIFLARLA İLERLEYEN BİR ŞİİR*

Hocam Mustafa İsen'e ve elbette Iskender Pala'ya...

Namık Kemal'den Mehmet Akif'e, Tanpınar'dan Abdülbaki Gölpınarlı'ya kadar bir çok aydın tarafından - sonradan bazıları fikir değiştirseler de - "gül - bülbül edebiyatı", "saray edebiyatı", "yaşamdan kopuk, doğallıktan uzak bir edebiyat", "müzelik bir edebiyat"... türünden yargılarla küçümsenen klâsik şiirimiz bizim neyimiz olur?

Elcevap: Hat sanatı, minyatürler, İznik çinileri, kuş evleri, Selimiye, türkülerimiz, manilerimiz, Nasrettin Hoca, Keloğlan... neyimiz olursa, neyse bize göre; Divan şiiri de odur. Yani atalarımızdan bize kalan bir armağan, bir kalıttır.

Peki biz vefalı torunlar olabildik mi? Bırakın vefalı torunlar olabilmeyi, mirasyediler olabildik mi? Bu soruları doğru cevaplayabildiğimiz oranda Divan şiiri karşısında takındığımız tavır sağlıklı olacaktır.

Amerikalı yazar Alex Haley'in ünlü "Kökler" romanından bir cümle hatırlıyorum. Yazar, kahramanı Kunta Kinte için şöyle diyordu: "Ona nereden geldiğini öğretmemişlerdi; dolayısıyla nereye gideceğini bilmiyordu." Nereden geldiğimizi bilmek zorundayız; ilerlemek, yeni şeyler söylemek gibi bir amacımız varsa. Ama nasıl? Yahya Kemal' in dediği gibi "Harâbî" ya da "harâbâtî" olarak değil; "kökü mazideki âti" olarak!

Oysa biz ne yaptık? Aragon Leyla ile Mecnun mesnevîsini okuyup etkilenerек "Elsa'nın Mecnunu" adlı bir şiir yazarken, Oscar Wilde Divan şiirindeki "gül, bülbül" mazzmunlarından esinlenerek o ünlü öyküsünü kaleme alırken, Mayakovski Nazım'dan duyduğu Şeyh Galip'in

Bir şû'lesi var ki şem-i cânın
Fânusuna sığmaz âsumânın

beyitine hayran kalırken, Goethe şiir kitabına "Doğu- Batı Divanı" adını verirken Divan şiirini yadsıdık. Hep olumsuz yanlarını gördük, olumsuz yanlarını ön plâna çıkardık. Anlamaya, kavramaya, tadına varmaya çalışmadık. Liselerden, ezberinde bir tek divan beyiti bile olmayan, Divan edebiyatı denince "Fâilâtün, mefâilün gibi saç-mahlıklar!" diyen kuşaklar yetiştirdik.

Oysa yapılması gereken neydi? Şeyh Galip'in ifadesiyle onu "mîrî malı" bilmek, Behçet Necatigill'in dediği gibi "Atalarımızın diline geçmiş sekiz on Farsça, Arapça kuralı, seksen doksan bugüne uzak Farsça, Arapça kelimeyi öğrenmeye yüksünmemek"ti.

Bir yabancı dil öğrenmek için nasıl çabaladığımızı düşünürsek, bu kadarcık kuralı öğrenmekte yüksünülecek bir yan görmememiz gerekirdi. Hele bu bilgi, bize bir hazine kapısını aralayan altın bir anahtar olacaksa. Yalnız sevindirici olan şu ki, bu belirttiğimiz olumsuzluklara karşın, bütün iyi şairler -altını çizerek söylüyorum, bütün iyi şairler- Halk şiirinden olduğu gibi, Divan şiirinden de yararlanma yoluna gittiler. Ama ne zaman? Şiirin ne olup olmadığını biraz öğrenip olgunlaştıklarında. İşte Hilmi Yavuz'un, Tuğrul Tanyol'un, Haydar Ergülen'in, İsmail Karakurt'un, Mehmet Ayıcı'nın, Nazir Akalın'ın... yazdıkları. Biraz dikkatli bir gözle incelediğimiz zaman Divan şiirinden esinlenilerek yazılmış dizeleri farketmemiz zor olmayacaktır.

Yahya Kemal bir rubaisinde:

Eslâf kapıldıkça güzelden güzele
Fer vermiş o neşveyle gazelden gazele
Sönmez seher-i haşre kadar şîr-i kadîm
Bir meş'aledir devredilir elden ele

diyor. Ona göre eski şiir, bir meşale gibi elden ele geçmekte, yeni kuşaklarca sürdürülmektedir. Eski hâliyle mi? Elbette hayır. Yenilenerek. Necatigil'in "Divan" adlı şiirinde dediği gibi "Yeni güller açar aynı külde/Köpükleri değişmez denizin." O yüzden Yahya Kemal, Nazım'ın "Şeyh Bedreddin Destanı" adlı şiir kitabını okuduğu zaman "Bunda yeni bir aruz var" diyecek, özgün bulduğunu belirtirken, ortaya konulan yapının Klasik şiirimizle bağına da dikkatleri çekecektir.

Yine Nâzım Hikmet' in "Kerem Gibi" şiirinde Fuzûlî'nin "Dost bî-pervâ felek bî-rahm devran bî-sükûn / Derd çok hem-derd yok düşman kavî tâli zebûn" beyitinin ikinci dizesinin iktibas edildiğini görürüz:

O diyor ki bana:
-Sen kendi sesinle kül olursun ey!
Kerem
gibi
yana
yana...
"Deeeeert
çok,
hemdert yok"
Yürek-
lerin
kulak-
ları
sağır...
Hava kurşun gibi ağır...

Bir başka büyük şairin, Necip Fazıl'ın Divan edebiyatı öğelerinden beyiti sevdiğini, birçok şiirini beyit nazım birimiyle yazdığını, şiirlerinde mesnevî tipi kafiye düzenini sık sık kullandığını, bunların yanısıra İslâm kaynaklarından, tasavvuftan yararlanmada, İslâm inanç ve duyarlığı noktasında Divan şairlerine benzediğini söyleyebiliriz. Onun "Çile" adlı kitabındaki ikiliklerden birini okuyalım:

KAMIŞ

Ben o kutsî nefesin üflediği kamışım;
Ses onun, ben imzamı atmışım, atmamışım.

Bu beyitte Mevlânâ'nın ünlü "Mesnevi"sinde geçen, insanı simgeleyen ney motifinden yararlanılarak bir telmih sanatı yapılmıştır.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın hepimizin bildiği "Otuz Beş Yaş" şiirinin

Bir namazlık saltanatın olacak
Taht misali o musalla taşında

dizeleri, bize 16.yüzyıl Divan şairi Bâkî'nin

Kadrini seng-i musallâda bilip ey Bâkî
Durup el bağlayalar karşına yârân saf saf

beyitini düşündürür.

Garip şiirinin önderi Orhan Veli' de de -gariptir- Divan Edebiyatının izlerine rastlarız. Şiir serüveninin başlangıcında yazdığı birçok şiiri Yahya Kemal'in bile takdirini kazanacak kadar başarılı Divan şiiri örnekleridir. "Efsane" adlı şiiri bunlardan biridir:

Bir zamanlardı bu gamhânede bir dem vardı
Gece sahilde sular fecre kadar çağlardı
(...)
Mavi bir gökyüzü titrerdi güzel bir histe
Rindler muğbeçeler mest bütün mecliste
Ve o hâletle bütün kahkahalar nağmeleşir
Dilde Yahya Kemal'in şarkısı şehnâmeleşir
(...)
Lâkin artık o hayal âlemi bir efsâne
Ses sada yok bu değil sanki o devlethâne

Yahya Kemal, vapurda karşılaştıklarında Orhan Veli'den bu şiiri duyduğu zaman: "Biraz daha gayret etseniz bizi bile geçeceksiniz" diyecektir. Yine Orhan Veli'nin Garip dönemindeki bazı şiirlerinin başlıkları Divan şiiri ile ilgisini vurgular niteliktedir: "Cânân", "Kitabe-i Seng-i Mezar", "Kaside".

Cemal Süreya'nın ifadesiyle "başı başına bir şiir cumhuriyeti" olan Dağlarca, Türk ve dünya şiirini kucaklayan şairliğinin şu son demlerinde "Şeyh Galip'e Çiçekler" adıyla bir dizi şiir yazdı. Onlardan birkaçını alalım:

Son ülkede bir
Kabile var ki
Yıldızla çocuk
Değiştirirler
Yazdın mı çıkar
Yoğun tadında:
Yoktan vareden-
Le gizdeş olmak
(...)

Bu şiirleri dikkatli bir gözle incelediğimiz zaman " mef'ûlü mef'âilün fe'ûlün " kalıbında yazıldıklarını, bu kalıbın Şeyh Galip'in en çok kullandığı kalıplardan biri olduğunu görürüz. Ayrıca Dağlarca'nın "Havaya Çizilen Dünya'dan Milliyet Sanat Dergisi'nin eki olarak verilen yeni şiirlerine varıncaya kadar birçok şiirinde Divan edebiyatından yararlandığını, şiire yeni başlayanlara aruzun değişik kalıplarıyla defterler dolusu şiirler yazmalarını öğütlediğini biliyoruz.

1940 yılı toplumcularından Hasan izzettin Dinamo'nun son yıllarında gazeller ve Divan edebiyatına Türklerin kattığı bir nazım şekli olan tuyuğlar yazdığını da belirtmeden geçemeyeceğim.

... devam edecek

KURŞUNA DİZİLMİŞ ŞİİRLER -II-

“BİR ZOR ZANAAT ŞAİRLİK”

Şiir yazdığımı zannettiğim, çeşitli illerde yayınlanan mahalli gazetelerin kültür sanat sayfalarında görünmeye başladığım, kaos ortamı; 1978 yılı bir film şeridi gibi geçiyor gözlerimin önünden. Şair Ali Sönmez'i o yıllarda tanıyorum. Osmaniye'de şair denince Hamza Ekrem ile adı birlikte anılan ve ayrı dünyaları paylaşan iki insan. Ali Sönmez' i “Kelebek Şairi” olarak da isimlendirmemiz mümkün. Bir gün kendisini ziyarete gittiğimde bana imzalı bir kitap hediye etti. Kitap ya Duran Aydın'a verilmek üzere imzalanmış ya da iki kere imzalandığından birisi Sönmez'de kalan Haydar Eroğlu'nun “Sayın kardeşim, yoldaşım D. Duran Aydın'a en derin saygılarımla 1.8.978 imza Haydar Eroğlu” ve arkasında ki boş sayfada “Adresim: Haydar EROĞLU Bahadır Köyü Sorgun - YOZGAT” diye yazmış keçeli kalemiyle.

Çok ses'li bir şarkıya başlamayı denerim
Halkım eşliğinde
Yanıma yanlış durma...(Kitabın Dibacesi T.A)

Halk sözcüğü solun kenger sakızı gibi çiğneye çiğneye yumuşatamadığı bir kelime olarak bilinir. Militan bir şairin yüreğinden kalemine akan bu dizelerle karşılaştığımda irkilmedim desem yalan olur.

Bir kaç sayfa daha çevirdiğimizde;

Yer yüzü geniş, yeryüzü hepimize yeter
Haritasında Sosyalizmin.

İlk dize ikinci dize tarafından katlediliyor. Oysa; “Yer yüzü geniş, yeryüzü hepimize yeter Haritasında insanlığın (T.A)” şeklinde olsaydı şiirin coğrafyası daralmazdı diye düşünüyorum şimdi. Ama her olayı da kendi şartlarında değerlendirmeli. O zamanların geçer akçesi “sosyalizm” e sarılmayan kaç solcu şair vardı? belki de hiç.

Eroğlu militan bir şair dedik. Sosyalizmle uyuyor, sosyalizmle uyanıyor. Kitabın arka kapağında C. Atuf Kansu “Bu şiir, evet bir kavga şiiri, ama özünde sınımsız bir sevgi taşıyor...” diyor. Doğru da diyor.

Düşman akar, uyur su
er kişi düşmanlık istemez
bölüşemediğinden öte
yollar gibi uzanır dosta
...

Noktalamalarla geçtiğim dizelerde sövgü var. Zaten kitabın tamamında Eroğlu sövmeden yazmamaya yeminli bir görüntü çiziyor. Kitabında kendisiyle alakalı pek bilgi yok. Kitabın arka kapağındaki kasketli fotoğrafa bakarak şu an 35-40 yaşlarında olabileceğini tahmin ediyorum. Yaşıyor mu, yazıyor mu? Yaşıyorsa nerede, yazıyorsa bizim ulaşamadığımız dergilerde(mi) yazıyor? "Yoldaşları" ndan pek yazan kalmadı. Sistemi beğenmemek, alternatif bir sistemin fedailiğini yapmak; kanın damarda büngüldediği zamanlarda oluyor herhalde! Mesela, Nevzat Çelik "dam"dan çıktıktan sonra ununu eleyip eleğini aşmadı mı? Ayağı yere basmadan kitap yayınlayanlar, sonra ya derin bir kış uykusuna yatıyorlar ya da "atımı attım, vazifemi yaptım" diyerek bir köşeye çekiliyorlar.

Dönelim Haydar Eroğlu'na

Hayat yolları uzun ince
kâh koşup
kâh yürüyünce;

bir kavgadır yaşam
kavga bilince değince
(Özdeyiş- C.Atuf Kansu'ya s.20)

Aha bu da şiir. Şiir zaten Eroğlu'nun başlık attığı "Özdeyiş" değil mi? Bu şiir şairin solculuğuna zül mü getiriyor? Hayır. Mesela şair, aynı gayeye hizmet eden yandaşlarına göndermede bulunmak yerine, sofrasını orta yere serseydi, yüreğini geniş tutmuş, paylaşımında bağınazlık yapmamış olmaz mıydı? Nâzım Hikmet'in "Kuvâyı Milliye Destanı"nda "Kara Yılan"ı, Yavuz Bülent Bakiler'in "Antepli Şahin"ini bir terazinin iki kefesi olarak düşünürüz. İşte şiir bu. Şairlerinin dünyaya bakış açıları ne kadar farklı olursa olsun aynı şeyi farklı boyutlarda anlatıyorlar. Ama anlattıkları olay aynı. Bizi birbirimizle kaynaştıran, aynı çınarın farklı dalları olarak birlikte filizlenmek, kuşları aynı duyarlılıkla misafir etmek değil mi? Bu değil mi hayattan beklediğimiz?

Vermem seni ellere
vermem yüreğime dert olur
bir avuç toprak götürsem
bir köyünden Anadolu'nun
ay düşer, kanım damlar toprak üstüne
. (Vermem Seni Ellere s.25)

Bu dizelerin altına hangi şair imza atmaz, hangi okuyucu yüreğinde memleket sevgisinin tomurcuğa durduğunu hissetmez.? Benim de kavga şiirlerim oldu. Hem de Eroğlu düşüncesinde olanlara karşı. Ama bu kavgamı çok zaman şiirlerimde ön plana çıkartmadım. Eroğlu düşüncesindeki insanların şimdi geldikleri noktaya baktığımızda sistemin çarkları arasında kaybolup gittiklerini görüyoruz. Oysa kavga; insan erdeminin ve kardeşlik hukukunun işlerliğini muhafaza etmek için olmalıydı. Dışarıdan içeriye kök salan ve bahçemizi talan eden sarmaşık tohumlarını filizlendirmek için değil. Kavga'nın kaba kuvvetle olduğu yerde şiirin sesi kısılır. Bunu birilerinin Eroğlu'na söylemesi gerekti. Dünyadaki hiç bir sistem kaba kuvvetle çökmemiştir. Ancak görüntüleri çökertmiştir kaba kuvvet. İşte bunun en iyi örneği Sovyetler Birliği. Sosyalizmin çöküşüyle birlikte Eroğlu'nun sesi kısılmalı mıydı? Kısılmamalıydı elbette. Aşındırılmış belli adreslerden sesleniyorsa, içinin şiirini yazamıyorsa okunaksız bir mektup gibi duruyor şair. Eroğlu için: "Sende yenilmez bir direnç var. Artık, senin gerçekten iyi bir şair olacağına inanıyorum." diyor Hüseyin Yurttaş. İyi, güzel söylüyor da baştan sona kavgayı kusanmış bir şairin, kavgasının şiirinden ziyade kendisiyle olması üzerinde neden durmuyor.? Dünyada iki kavga bitmez; insanın kendi kendisiyle ve dünya ile kavgası. Bunun haricindeki kavgaları zamanın bitirdiğine her zaman şahit olmuşuzdur.

Bir zor zanaat: şairlik, gerçi
Ne biçim
O/biçim dersem; toplum biçimi memleketimin...
Bir başka biçimde...
denedim ezbere söylenmeyen ritmik şarkılarını
memleketimin.
(Bir zor zanaat: Şairlik s.55)

Şairlik gerçekten de Eroğlu'nun dediği gibi "zor zanaat"tır. İş bu zoru başarmakta. Zoru başarmak sabır işidir. Şair sabırla kozasını örer. Sonra kelebek olur, yumurtalarını bırakır; yeni kelebeklere. Ve yeni bir hayata uçar gider.

Neticede şair neyin kavgasını veriyorsa onun şiirini yazar. Dünyada bitmeyen kavga yoktur. Şair nefsiyle kavgayı göze almadığı müddetçe bu ara dalaşı kavgaların şiirini yazacaktır... Her şeye rağmen, şiir adına bir sürü sövgüye de yer verdiği kitabında sövgülerin arasındaki şiir damarları çamura düşmüş altın gibi ışıltıyor.

Ey Eroğlu; hayatı ve şiiri yaşıyorsan, kasketli fotoğrafındaki ürkek, tedirgin ama delikanlı Anadolu duruşuna yeni yaşınla baktığında şiir damarlarına tekrar dizeler yürüyecektir. O'ndan başka bir kararda kim durdu?...

* Bir Zor Zanaat Şairlik, Ünal Matbaası Ankara 1978

Bir benim sarışnılığım aykırı durur buralarda
Mavi de olsa gözlerimden seçilir yazgımın karası

*Anneciğim saçlarımı
Tel tel tarar severmiş
Güvercinim sütbeyaz
Uçup gitme yuvadan
Kanatların üşür dermiş*

Göğün kuytularını yalnızca kuşlar bilir
Yolculuk dese biri kuşun uykusu gelir

*Sonsuz uçunca kuşlar
Konakları cennetmiş
Soğuk olsa da ölüm
Ölenler üşümezmiş*

En uzun uykü için kuş ayrıldı yuvadan*

Blerina Hamêz Jashari; 7 yaşında, Kosova, Prekaz Köyü, 5-7 Mart 1998, aynı soyadını taşıyan 35 kişi ile birlikte...